

Wioletta Buzun

Książnica Podlaska im. Ł. Górnickiego, Białystok

KONSERWACJA STARYCH DRUKÓW KSIĄŻNICY PODLASKIEJ – MATERIALNEGO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO – ETAP III

Od kilku lat Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku pozyskuje środki z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na prace w zakresie ochrony i konserwacji starych druków. W latach 2012 i 2013 biblioteka realizowała projekty w ramach programu *Dziedzictwo kulturowe – wspieranie działań muzealnych*. Ich rezultatem są cztery gruntownie odrestaurowane starodruki i jeden rękopis słowiański.

W roku 2014 Książnica po raz trzeci pozyskała finanse na kontynuację prac konserwatorskich.

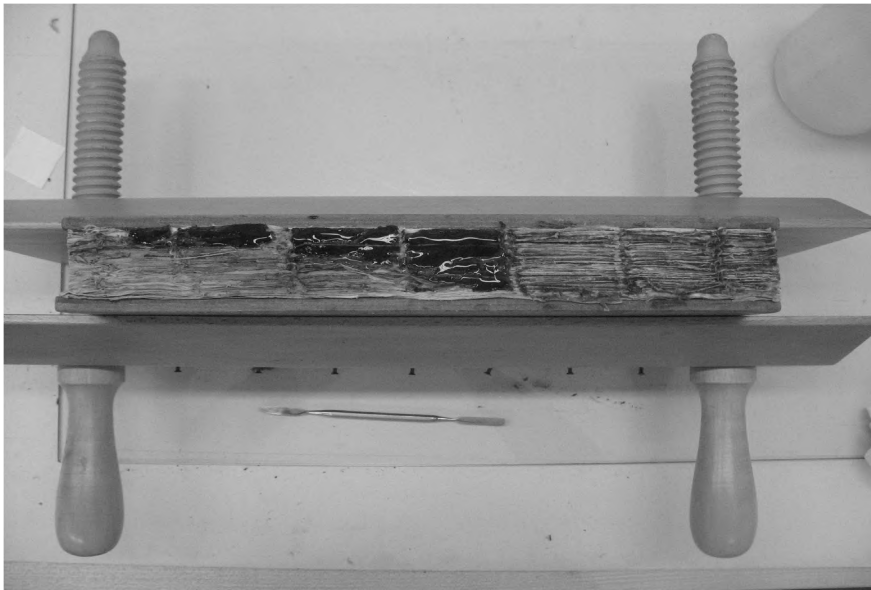
Zaproponowane we wniosku do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego starodruki to pozycje o dużych walorach historycznych, chronologicznie związane z epoką Oświecenia:

- **Zbiór Praw Sądowych Na Mocy Konstytucyi Roku 1776. Przez Andrzeja Zamoyskiego, Ex-Kanclerza Koronnego, Kawalera Orderu Orła Białego, ułożony na Sejm 1778. Podany, Warszawa 1778**

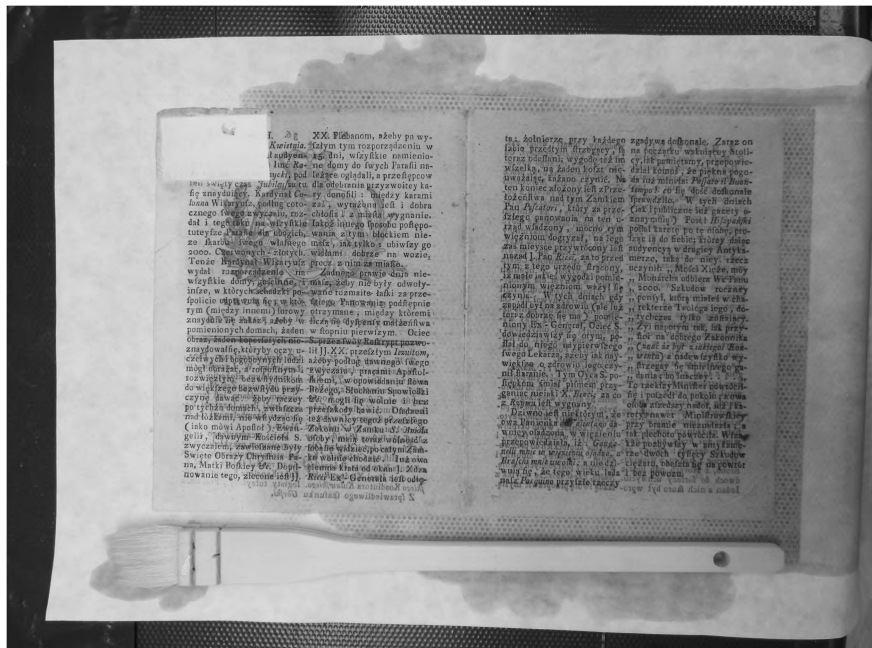
Kodeks Andrzeja Zamojskiego był pierwszym w czasach stanisławowskich zbiorem praw odzwierciedlającym potrzebę zmian prawa w I Rzeczypospolitej. Ilustruje zmiany, jakie starano się przeprowadzić w XVIII-wiecznym prawie polskim. Jest bardzo cennym źródłem do badań dla historyków prawa. Egzemplarz Książnicy Podlaskiej posiada interesujące odręczne zapiski i uwagi na wolnych stronach i marginesach, dotyczące stosunku do przedstawianego projektu. Jest też cenny z uwagi na to, że wszystkie egzemplarze projektu Andrzeja Zamoyskiego polecono spalić po odrzuceniu na sejmie w 1780 roku. Znajdujący się w Książnicy Podlaskiej egzemplarz jest jednym z tych, które ocalały.

- ***Wojny znaczniejsze przed narodzeniem i po narodzeniu Chrystusa Pana... Franciszka Paprockiego, Wilno 1763***

Pozycja była tłoczona w Drukarni Akademickiej w Wilnie, najstarszej drukarni wydawniczej zgromadzenia jezuitów, działającej w latach 1586-1805. Posiada interesujące znaki proweniencyjne, dedykację: *Wielmożnemu Jmści Panu Alexandrowi hrabi [...] Sapiezie wojewodzie połockiemu [...]*. A także pieczęcie: *Z księgozbioru Kazimierza... (nieczytelne), Biblioteka Państwowego Seminarium Nauczycielskiego im. Zygmunta Augusta w Białymstoku*.

Zamojski. Zbiór praw sądowych: widok grzbietu podczas zdejmowania pozostałości kleju i skóry.

„Gazeta Warszawska”. Kąpiel na stole podciśnieniowym karty z zabezpieczoną pieczęcią.

- „Gazeta Warszawska”

Jest to zbiór oprawnych numerów „Gazety Warszawskiej” z lat 1774-1775. „Gazeta” była pierwszym regularnie wydawanym dziennikiem w latach 1774-1793. Odgrywała znaczącą rolę w życiu kulturalnym i politycznym Królestwa Polskiego.

Starodruki przedstawiają dużą wartość historyczną i kulturalną, są dziedzictwem narodowym, które należy zachować w jak najlepszym stanie. W ramach projektu przeprowadzane są wszechstronne zabiegi konserwatorskie. Ich celem jest powstrzymanie dalszych zniszczeń fizyko-chemicznych oraz przywrócenie funkcji użytkowych publikacjom przy jak najwierniejszym zachowaniu i odtworzeniu elementów oryginalnych. Materiały będą również zdigitalizowane i zamieszczone w Podlaskiej Bibliotece Cyfrowej. W Książnicy odbędzie się wystawa prezentująca proces konserwacji, a na stronie internetowej biblioteki już zamieszczono fotogalerię.

„Gazeta Warszawska”. Widok zniszczonego grzbietu.

Przywrócenie pierwotnego wyglądu ocali starodruki od zniszczenia, pozwoli na długie użytkowanie i zachowanie dla przyszłych pokoleń. Zadanie wpisuje się w konsekwentnie realizowany przez Książnicę Podlaską plan ochrony materiałów zabytkowych, których najcenniejszą częścią są starodruki.

Biblioteka posiada w swoich zbiorach 139 starych druków.